

20728

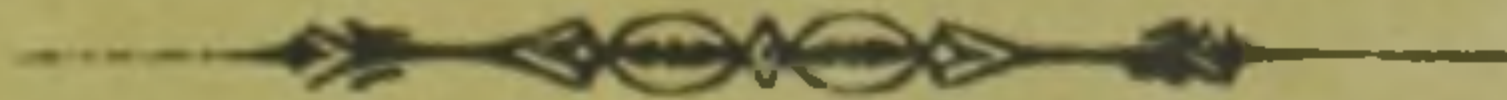
CĂLĂTORIILE ÎN RUSIA

ALE PREOTULUI BĂNĂȚEAN

MIHAIL POPOVICI (1770—1)

PUBLICATE DE

N. I O R G A

ARAD,
TIPOGRAFIA „TRIB. POPORULUI“
1901.

20728

20728

CĂLĂTORIILE ÎN RUSIA

ALE PREOTULUI BĂNĂȚEAN

MIHAIL POPOVICI (1770—1)

PUBLICATE DE

N. I O R G A

V. 1957

A R A D,
TIPOGRAFIA „TRIB. POPORULUI“
1901.

Palatul Cultural al oraşului Arad.

BIBLIOTECA

No. jurn. augment:.....2063

19..21

INTRODUCERE

Cu toate că legăturile cu România olteană n'au lipsit în cursul vremurilor, românește, cu scopuri literare, nu s'a scris multă vreme, în Banat. De aceea, cînd întîlnești, cum e cazul acuma, o povestire scrisă de un locuitor al acestui colț fără noroc al Romînimii, nu este să se discute ce lucruri spune și în ce limbă o face. E destul că povestirea, acest vechi monument literar, există.

De curînd, Academia Romîna a pus în ordine manuscriptele ce-î vin dela răposatul episcop Dionisie de Buzău. Intre aceste manuscripte sînt și unele scrise peste munți. Așa e cu manuscriptul, ce poartă astăzi numărul 1331 și cuprinde călătoria în Rusia a preotului din Sînt-Miclăuș, *Mihail Popovici*, sau, cum se numește însuși, „hagi popa Mihailă Popovici, din cetate Timișvarului“.

Cine a fost el, n'ar putea să spuie nici aceia cari se coboară din poporenii lui de odinioară. Un biet preot fără multă învățatură, care-și știa neapărata sîrbească, învățase și slovele grecești, în care-l vedem scriind rugăciuni românești, nu era străin nici de litera latină, — ceia ce nu-l împiedeca să scrie mai bucuros în limba lui maternă.

Ce căuta în Rusia? Popovici era un *pravoslavnic* fierbinte și naiv. Fusesse la locurile sfinte, cum spune și în călătoria sa și, după ce-și bucurase inima văzîndu-le, îl prinse dorul de a cunoaște și „fetele împărătești“ din Rusia, pe neasămănata Ecaterină și pe „diadohul“ ei. Doria să-î vadă și, mai ales să li se plîngă de cotropirea ortodoxilor de către uniți, despre cari avea ideile și sentimentele ce putea să le aibă un om în situația și cu cultura lui.

Aici, unde era să se minuneze atîta de musee, de statuî, de clădiri, de parade, — fu primit foarte bine. Un vînt de nebunie romantică trecea pe atunci, prin 1770,

asupra Rusiei, care socotia că nu e țintă pe care să n'o poată ajunge. Pentru a împlînta crucea pe cupola Sfintei Sofii, credeau Curtenii și supușii Țarinei, trebuia numai să-și întindă mîna uriașul rusesc, sprijinit de Dumnezeu drept-credincioșilor. Pentru a nimici păgînatatea turcească se începuse un război, și de jur împrejur toți supușii creștini ai Sultanului erau încredințați că, va fi cel din urmă și le va aduce libertatea, adică — traducem noi -- anexarea.

Emisari ruși, aducînd cu dînșii laude mari, făgăduieli mincinoase și ruble adevărate, se răspîndise pretutindeni în Orientul creștin înainte de război. Unii dintre acești soli de furtună lucrau în Muntenegru, unde Turcii închideau ochii; altul, un anume Alexie Iancorov, fu prins în Moldova și pedepsit cu moarte, pentru că încerca să adune voluntari pentru Împărăteasa. În același timp cînd bietul Iancorov, evanghelistul războiului de liberare, termina așa de rău, colegul său trimis în Tara-Românească, Nazarie Carazin, izbutia de minune. El se duse pentru a cere unei

icoane făcătoare de minuni să-l însănătoșeze de o boală grea, — la mănăstirea din Argeș, unde era, sau fusese, egumen cunoscutul Nicolae din Balomir, dușmanul Unirii și pribeagul pentru *pravoslavnicie*, — ajuns și el în acest ultim adăpost prin Rusia. Domnul de atunci, Alexandru Ghica, se făcu a crede în scopul pios care aducea în țeară pe evlaviosul Muscal; frații Cantacuzino, fruntași ai boierimii muntene, se puseră în legătură cu spionul, care stătu luni întregi, plecă și se întoarse din nou, în 1769, fără să-l supere cineva, pe acest „om împărătesc“. El aducea cu dînsul — și tot așa făceau și mulții lui tovarăși — maldăre de manifeste, pline de nesincere declamații contra Turcilor.

Dară ochii lacomi ai Împărătesei nu rătăciau numai asupra provinciilor locuite de creștinii ale Sultanului. Dacă acesta era păgîn și orî-ce se putea face împotriva lui, nu erau în vecinătate și alți stăpînitori, cari se închinau lui Christos, în forme condamnate de ortodoxie? Predicația catolică între Rutenii supuși Coroanei po-

lone dăduse prilej Rușilor să intervie, mîntuind suflete prin foc și sabie. În Ardealul Austriacilor nu erau oare atîția ortodoxi prigoniți pentru lege, atîta norod creștin, căruia Curtea și Iesuitii voiau să-i impuie o credință necurată; nu veniau de acolo plîngerî, îndemnuri ascunse, chemări discrete; și putea „mama pravoslavnicilor“ să rămîie neascultătoare la aceste glasuri înduioșătoare? Lupul rusesc avea dreptul să strige că și acolo i se tulbură apa.

Deci, hotărîri de închipuite sinoade începură să circule și aici; și în aceste părți apărură oameni tainici, purtînd icoane mici daruri și răsplătiri prin anticipație, foi tipărite cuprinzînd rugăciuni pentru Împărăteasa cea adevărată, care rugăciuni, „să se cînte foarte raru, cu înțelegere și cu glasul mare, ca să fie cu înțelegere fiștecăruia“.

Nu era, prin nrmare, nimic mai firesc decît ca, în momentul cînd Moldova era represintată în capitala rusească prin episcopul de Huși și doi călugări, cînd

Tara-Românească trimisese, în fruntea unei deputații de boieri, pe Mitropolitul Grigore, Romînii neuniți să-și aibă omul lor acolo. Acela fu, în urma unei înțelegeri prealabile cu vlădica sîrbesc din Timișoara, Mihai Popovici al nostru. Și el primi o pensie, găsi un adăpost, căpătă laude și se întoarse cu bani, cu cărți și cu manifeste *).

Fără să mai vorbim de cărticica în care-și însemnase, destul de pe larg, cele văzute, auzite și cetite. Dintr'însa dăm întâiu, după această scurtă introducere, călătoria propriu zisă și ziarul de petrecere în Rusia, deosebind prin litere aplecate locurile ce în original sînt în rusește sau și ungurește, și pe care ni-le-a tradus, cît sînt în stare să fie traduse, un prieten. Pe urmă în Anexe, cititorul va găsi partea mai interesantă din falsa hotărîre de sinod, care cuprinde așa de ciudate preferențe ale adevărului. Iar la urmă se vor da și unele petiții ale preotului Mihaï.

*) Călugărul moldovean Vartolomei Măzăreanu nu-l pomenește în călătoria sa pe Mihaï. Dar el a avut legături și cu „feciorul lui Ioan Voevod al Volohii, prințu Alexandru Ioanovici Movrocordatu” și cu „eniazu Nicolao Ventura postelnicu Volohii.”

Novini de înștiințări și întâmplări în-
sămnare, carele să aude și să veade acum,
*pe scurt însemnate în Petersburg cele mai
însemnate lucruri întâmplate în timp de răz-
boi; care le-am văzut și auzit, dar foarte
pe scurt le-am scris acestea, trăind acolo în ora-
șul împărătesc.*

*Eu popa Mihail Popovici, paroch al
marelui Sînt-Miclăuș, din Banatul Timi-
șoarei.*

1770, Ghenare în 17. În Țara-Le-
șască, în orașul Leticeva, la măr. feltma-
șalul anume Galitin am fost câteva zile
privind minunata rânduială a oștilor mos-
chicești, mulți generali, cu mulțime de
ofițiri foarte împodobii, răsunând cu feliuri
de muzice, trâmbițând și cu tobe aurite;
la a lor rânduială de muștră foarte minu-
nat să purta.

Am purcesu de acolo și amu mersu
în multe orașe și sate până în Chiev;

acolo am văzut multe mari, minunate și slăvite biserică strălucind cu podoaba, și peșterile cu mulțime de sfinte moaște întregi a celor bine plăcuț lui Dumnezeu sfinti, și Sfânta Sofia, cu 18 oltare, iar la Pecersca mari și slăvite lucruri, clopote multe, mari și bisearecile, mănăstirile acoperite cu aur.

Și, trecând, am mers la cetatea Neajna spre Moscva. Acolo mulțime de Greci neguțtori; foarte biușag. De acolo prin multe cetăți, orașe și sate am mersu în slăvita cea mare împărățiasca cetate Mosca, Mart. 1. Am sosăt în 4. Am fost la polățile împărătești, cea cu 3 trepte, lei 3; la ceale cu 4 lei, polățile lungi și mari, cu țimerile a toate împărățile, domniile și crăiile carele și le-au supus suptu a sa stăpănire. Și mănăstiri mari și foarte împodobite: Întăi patriarșia, soborul, unde sântu 12 patriarș în sicrie și alții mulți proslăvitii de Dumnezeu sfinti; cămașa Domnului Hristos cu mare miros și un piron le-amu sărutat cu mare bucurie și cu cutrămur; și mâna dreaptă a Sfântului An-

drei Apostol *cel d'intăiu chemat*, capul Sfântului Ioan Zlatoust, Sfântul marele mucenic Gheorghie, cruce a Sfântului Tari Costantin, care au purtat-o la pieptu în batalie și să cunoaște lovitura care sângur au zis să nu o diriagă, și ale altor sfinți mulți. În turnul cel mare împărătesc m'am suit pe 216 trepte. Acolo sânt 10 clopote, la mijloc mai multe mari. În bisarica Sfântului mare mucenic Gheorghie, carea-i cu 2 turnuri verzi, 34 împărat să odihnescu în sicrie minunate; altă bisearică cu 9 turnuri, acoperite cu aur. Alta cu 11 turnuri de aur, soborul cu 7 turnuri de aur. De aci să vede toată cetate Moscva și râul Moscva prin mijlocul ce-i curge; sânt 3 cetăț, și, împrejur de ele, cetate de pământ.

Spre Peterburgū iaste cetate Tveri; de aci 4 verste iaste mănăstirea Jelsticov. Râul Volga au înecat 150 de barce și case multe; o barcă lungă de 36 de paș era pe nește holde. Și, mergând prin multe cetăț, orașe și sate, 1770, Mai în 7, în Sanct Petersburgū am sosit. În 9 am fost la Neva, mănăstirea, de am vorbit cu preaos-

fințitul Arhiepiscop Gavriil; în 15 am fost în grădina cea împărătiască, unde sînt paseri vii, carele sint supt ceriū și uliță cu saduri, tot pe ată, și ape psantale pușcând tot în susū, și chipuri de marmure alb, multe, și ciudate foarte: aspide, șerpī, paseri, și fierile lumiī; și iaste scris precum oare cānd are fi avut batalie cele cerești paseri cu fierile de pre pământ; și așa sint făcute toate. În 20 am fost la bisearca lui Isaachie, care o fac acum, de totū fealiul da marmuri scumpe, pistriță, în feliuri multe, ce să află pe față pământului lumiī; carele văzānd omulū cāt de trist uită întristare și să face vesel de frumuseatea marmurilor.

1770, Mai 16. Am fost la *Museū*, unde iaste împăratulū Petru ca viū, și calul înșelatū înfrānatū. Pilulū mai are un harap în spate-ī, și toate paserile de pe supt ceriū, și toate fierile de pe față pământului, și dobitoacele, nu de lemn sau de piatră s'aū scrisū de zugraf, ci înființate precum să văd crescute: scorpiile, mulțime de feliuri de șerpī veninați, toate jigăniile

lunii, chitiî și toț peștiî a răurilor lunii, și a mărilor, până și raciî, feliurî de broaște, și pethalide, și astride, și zămislire pruncilor cum să zămislesc, cum șed crescând în maică-sa. Și oasăle omului toate înșirate pe drot, și alcătuită de stă în susu dreptu, și cum să zămislescū fiește carele în firile sale la săvârșitul său, le vez acolo, prin sticlă suptirea limpede; toate boalele din lăuntru. Porturile hainelor a niamurilor toate numite; și hainele prin sticlă le-m văzut, a celor ce aū purtat niamurile acealea cu cariî eî s'aū bătut și i-aū biruit, de le-aū luat schiptrurile, stemele și alte ce-aū avut mai bun, și li-au strănsū toate la acel loc, și corăbiile lui Petru cel Mare și jertva lui Avraam da marmure alb, — toț ca viî.

Maî în 20, toată zioa aū ninsū și a doa zi păn la miazăzi.

În 28 Maî, în biseareca Sfântului Nicolae s'aū adunat toate domniile, și toț ghegeneralii, și Împărătiasa, și diadohulū Pavelū, marele cniazū, cu noroadele; aū făcut mulțămire pentru biruința cu carea

aŭ cãştigat Amorea, sfãrãmãnd puteare spurcatului Turcũ. Atuncea întâi am vãzut feaþe împãrãteşti creãştine pravoslavnice. Într'aceaiaş zi pe râulũ Neva, pe lângã curþile împãrãteşti, era împodobite corãbiile cu mulþimi de stiaguri, roşii, verzi, albe, albastre şi amitirile.

Întru aceastaş zi, nuntã domniascã aŭ fostũ, şi am privit cum i-aũ cununat neşte ghegeneralĩ.

29. Amũ auzit precum s'are fi lepãdat o domnie de Sultan şi precum Eghiptul ş'aũ fãcut carĩ deosebĩ.

Întru aceastaş lunã, Mai, în 30, am scris nemuruian (*sic*) dascalului împãrãtesc, lui Platon arhi. şi cilen, iar, în 31, amũ scris la sfinþitul îndreptãtoriũ sinod. A opta zi, aũ eşit porunca împãrãtiascã la Arhiepiscopu Gavriil, şi îndatã am mers Lunĩ la patriarşie la Neva, şi mi-aũ dãruitũ toate cererile cu foarte luare de siamã, şi m'au priimit dupã a mea cerere.

Iunie. Duminecã, mi-aũ dat chilia. În 7, Lunĩ, m'am aşezatũ în chilie; în 14 am început a sluji *drevianu*, şi am slujit

cu diaconu și singur. În 28, la coroniația Împărătesei, amu slujit „Soborno tacje“, și la naștere diadohului, 29.

Iulie în 9, am auzit rău de cetățeani creștini din Solun; în 12, am auzit bine, precum s'aū lovit Moscalii cu 500.000 Tătari și 12 miū de Turci, și i-aū biruit la Moldova, și pe feciorulū Hanului l-aū omorāt. În 20, Împărătiasa cu ghegeneralii, archierei, cu noroadele, aū făcut blagodarenie că aū bātut 80.000 de păgāni la Dunāre și li-aū luat pogajiile cu tot, foarte multā dobāndā; și s'aū întâmplat de-aū luat. La un Rus, câte 7 Turci și jumātate aū fost.

Iul. 22. Arhiepiscopul ne-aū ospātat la ezer și, fiind un sec [retariū] de cei mari cu tot soborul la masā, m'aū întrebat pentru stare creștinātății despre noi, și i-am răspunsū de Sārbii de s'aū rās, și pentru Tranzilvania, cum pătineaste de protivnicii pravoslaviei foarte greū, și ce întâmplări s'aū făcut groaznice.

Avg. 2. Împărătiasa cu Domniū și cu toț ghegeneralii, archierei, cu multime de noroadе, ne-amū strānsū în bisearica Ca-

zanschii, la blagodarenie pentru biruința cu care au luat Amoreia; aceasta am vădit; iar în 6, noi în mănăstire, după liturghie, am făcut blagodarenie și arhimandritul nou și cu popa cel nou, diaconul cu 2 poldia[co]ni, noi împreună.

În 10, am auzit, precum au bătut pe Ianiciar-Aga, pe Han și pe Vezir cu 150.000; unii fug, alții opria, tăindu-se unii pe alții. Și le-au luat și tuiurile și toate averile. Apoi și Izmail cetate au luat-o.

În 13, am vădit muștra carasirilor sau a războierilor; noi cu preotul Nicolae li-am sfințit steagurile cele noi; polconicul ospătându-ne cu arhiepiscopul la o masă, ne-au spus cum lucrează ei la război (în 17 minute ale lor laghere toate le fac gata).

15 din gazetură era precum s'au bătut pe mare, și 80 corăbii turcești au înecat, alte 50 au luat în robie.

20. După aceasta iar au bătut 36 de corăbii turcești, de le au înecat în mare.

Septembrie 7. Au sosit curierul în Sin-Peterburg cu veste bună de bucurie,

precum aũ luat cetatea Chilia cu toate tãriile ei; în Dvoret aũ făcut blagodarenie.

Sept. 14. Împãrãtiasa cu toț domniĩ și ghegeneralii, archierei și mulțime de noroades, s'aũ adunat în bisearica Sf. Nicolae, de aũ făcutũ blagodarenie pentru biruința de pe Mare Albã, unde corãbiile turcești într'un ceas le-aũ aprins, atãta cãt aũ fost clocotind adãncul mãrii.

Septemvrie 15. In Sant-Peterburgũ așijdirea blagodarenie, panaghie și liturghie aũ fostũ; și la toate în picioare aũ șezut Mãria Sa Împãrãtiasa, cu toț domniĩ, ghegeneralii, cu archierei, cu toate noroadele; și aũ chieimat *Împãrãteasa* pe fiiul sãu la scaunũ, diadohul; mergãnd și închinãndu-sã, i-au sãrutat mãna, iar Mãria Sa în frunte, foarte tare, de am auzit noi din oltariũ; și aũ datũ din tunuri.

Sep. 19, Martș, noi în mãnãstire am făcut molebanũ paraclis pentru aceastã prea-slãvitã biruință, precum de demultũ cu Aschitiĩ pe Mare Albã i-aũ arsũ cu focũ.

20. La nașterea diadohului *slujbă de sobor și praznic*. Tot așa la coronația Împărăteasii, 22, praznicu, cu tunuri și cu zgonire de toată zioa. Încă și pre al nostru arhiepiscop, Sint Peterburg, întru această zi l-au rânduitu Împărăția la Chievu; pe episcopul Gavril Tverschii la noi; pe archimandritul Platon arhiepiscopu al Tverii să-l facă.

26. Pretavlenie Sf. Ioan Bogoslov la Preosfinția Sa noul mitropolitu Gavriil a Chievulu. Amu slujit eu sfînta liturghie, și l-am pomenit întăi *eu* cu para camilavca cea albă, la sfîntul mucenic Calistrat.

29. După liturghie au fostu *molitră* cu porunca împărătiască, cu toți iermonahii și cu totu săborulu în bisearecă pentru arhiepiscopulu celu nou și pentru al nostru Gavriilū; și au cetitū protodiaconulu preveleghiul în biserecă pentru așezările archiereilor, carele, unde și cum să fie la eparchii.

Luna Octomvrie în ziua întăiū, a lui ghegeneralū grof Cernișev fatăsora, de 14 (?)

ani, au adus-o în bisearecă, și au slujit archiepiscopul Inochentie Scopschii; un preot au făcut apoi, după otpustū, pogrebanie . . . La tot stihul alliluia au zisū; ghegeneralul privia cu lacrămī, și au îngropat-o slăvită. Și îndată au început a traje clopotele și a să strănje călugării și norodul la întâmpinare noului archiepiscop și arhimandrit al mănăstirii, la Sf. Alexandru Neavschiī; în odajdii numai namesnicul cu 3 iermonahī și cū, ceaialalt în mantiile sale; și l-amū petrecutū în bisearecă, și au făcutū 3 metaniī mari la Sfîntul prestol; apoi au eșit la amvon, de-au stătat până au pomenit protodiaconul; întâi, au pomenit Împărăția, apoi archiepiscopul Sănt-Peterburgū și arhimandritul, și pe toți frații; archiepiscopul au zis că milostivă și blagoslovind *la mulți ani*, apoi în rezedintie. Acolo Isaia arhimandritul, precum la poartă prefectul Veniamin, 'i-au făcut didahie, apoi 3 seminariști latinește; apoi au eșit bătrânul mitropolitū cu icoana și Inochentie archiepiscopul și mitropolitul Voloțchiī; și, stând toți pe rând, i-am să-

rutat și, blagoslovindu-ne, ne-aū cinstit cu vutcă, apoi la masă.

Iunie 6. Am fostū eū în bisearica din curte luī Platon archimandritul și dasca-lulū împărătescū, și aū cāntat foarte cu umilințe : *Priclastna sudi gospodi obidiiaș-tiimia* ; apoi am inersū la polățiī și, văzāndu-mă, m'aū chieinat de amū vorovit nu pu-țin, și i-amū spus năcazurile, sila și nepaste cu care pătinescū Ardeleaniī și cum aū pătimit și cum aū trimis Dumne-zeu pe pusniculū Visarionū, ce-aū lucrat și cum aū lāsātū pe Sofronie, și el ce-aū lucratū, și cumū aū propoveduit cu tărie de la Dumnezeu și de la oameni ; și i-aū plăcut, și l-aū lādatū foarte, și, vrānd eū a eși, m'aū oprit cu întrebări multe până aū sosit arhieriei, arhimandrițiī și deputa-țiī toți și ni-aū găsit vorovind cu aceī trei archimandriți.

Apoi îndată aū făcut masă de 12 persoane. Platon aū șezut între aceī doī archimandriți. În dreapta, pe rāndū, Filaret archidiaconul Voloțchi, Venedict, igu

menul Moldavschiei, Inochentie, episcop Moldavschiei, Grigorie Mitropolit Voloțchiei, Gavriilū episcop Tverschiei, Vartolomei archimandrit Moldavschiei Mihailū proto-diacon Trschiei; eū lângă dānsulū. Hușanulū aū început a grāi hulă asupra Temișoreanulū; eū i-amū răspunsū precumū i s'au căzut, iar gazda aū lăudat răspunsulū. Cântăreții aū cântat apoi în cughie . . . pe rândū.

Octomvrie 4, 1770. În biseareca dinū polățile împărătești s'aū adunat de domni, ghegeneralī și ofițiri mulțime, și toți archierei, archimandriții și preoții, la blagodarenie pentru luare cetății Benderului, și prea înnăltata Împărăteasă (cu porlira era) în scaunulū său, și diadohulū; cu toții am făcut mulțămire pentru această biruință prea-slăvită, carea aū dăruitū prea-milostivul Dumnezeu Moscalilor, de aū luat în robie și pe guvernatorul Sarascher cu toți alți mai mari ai cetății, cărora le-aū dăruit viață, nu la mulți; iar pre alți Turci i-aū tăiat, nu pre toțū; *cu asalt, adecă cu*

iuruș, aũ învins. Din început aũ fost 30.000, iar la luare 17.000 aũ fost supt zid; 4,000 de puduri de prafũ aũ apris, și aũ spart zidul, și aũ luat cetate și toată bogătate, și 11.000 de Turci în robie aũ luat.

Octomvrie 8. Aũ numit pre archimandritulũ Platon dascalul împărătescu ca să fie archiereu al Tverilor. L-aũ făcutũ archiepiscopũ în Dvoretĩ. Și am privit până l-aũ hirotonit, din ceput până în sfârșit.

Octomvrie 1. După prĩnz, în acelaș ceas, Înălțimea sa Crăiască Henric, prinț de Prusia, a sosit în cetatea de aici bine sănătos, într'o trăsură mare aurită, și după el altele două aurite, și pe urmă patru mari, proaste, cu opt cai și cu șese, pe ulițe, de la conac până la curtea împărătească.

Noem. 3. Aũ venit la mănăstire de aũ umblat prin bisearecă, privind prestă toate podoabele și odăjdile și mitrele, cărjile a Sf. Alexandru; ișlicu era între mitre, cu cruce de aur în vârful; și, eșind din biserică, aũ mers cu archiepiscopul și cu generalu în curțile archierești.

Au venitū carte din Constantinopol, din 29 Iulie, precumū stare cetății Țarigradului de tot s'au schimbat: în loculū liniștii cei d'intăi și a odihnei, acum sint numai împăreacheri și turburări, că și eniciarii s'au sculat asupra Divanului, și unii asupra altora, a să împrotivi, și fiește carele din ei poruncește; frică mare foarte de oste moschicească, despre uscat, și mai mare groază despre floturile de pre mare, și ciurma omoară foarte groaznică, atăta căt toți domniū turcești sânt plecați ca să facă pace, de va fi cu putință.

7 Noemvre. Petersburg, Marți, Sept. 7 zile, în Petersburg, 8 zile (1770 anul). Cu curierul venit acum trei zile de la întăia armată, s'au primit știri bune, că orașul Chilia cu cetatea lui le-a luat la 23 August trecut feldmareșalul grof Romanțov, aducînd la cunoștința Măriei Sale.

Oct. 10. Esind noi din Curtea împărătiască, când au hirotonisit pe preosfințitulū Platonū arhiepiscopū, au sositū cu 4 tuiuri, bucciuchi de păr de calū, ale

Pașilor, și steagurile multe foarte, care au luat din Benderu, cetate turcească, steaguri foarte mari, pe care le-au dus rai-terii la Curtea împărătească, și în jurul Curții, de jur împrejur; și le-au trimis în cetatea Sf. Apostoli Petru și Pavel, unde erau încă multe, în biserică; iar lumea venise să vadă.

Oct. Măria Sa Împărăteasa Ecaterina, generalii, ministrii și toți Domnii din Curtea împărătească priviau la cronprinț, și multe trăsură și noi od au fost, și se mira văzînd așa alaiu pe uliță. Mulți demnitară, mari și mici, în haine scumpe, de paradă. Împărăteasa era în haină verde, cu mărgăritare, în palatul său.

În 4 au fostu puțineale 2 brume întăi și au adus din cetate o tîrgoveață Xenia și eu am fost în cetate cu trăsura. Întîlnire cu mitropolitul muntean.

Noem. 2. întăe ghiată ca hărtia; în 4 vânt cu zăpadă: au început toamna. În 13, ca sticla suptirică era ghiata, rano, și vânt cu zăpadă au început, și au nins multe zile; și au stătat răurile în ghiată.

10. Amū auzit precum Moscalăi bat Țarigradulū de 4 părți; aceasta înștiințare din gazetul franțuzescū am auzitū.

12. Și rusește aū tipărit precum aū spart Calipoli și aū mers floturile rusești la Țarigrad, și aū luat 90 de corăbii cu hrană turcești, trimisă dela Eghipet.

17. Archiepiscopul și mitropolitulū Chievului aū voit a să ospăta cu toți frații și au făcut ertăciune mare, cu sărutare, cu toți, păn la cel mai mic ai mănăstiriī.

19. Aū tăiat tălhariī pe preotulū Ioanū în Vasilevschi Ostrovu, și aū rănit groaznicū pe un tinerel, și i-aū prins pe 8, și i-au bătut groznicū, apoi i-aū trimisū la Silcu.

Iunie, 25. — 1770. *Ioan Sebicī, siul ghe-neralului porucic, s'a făcut cu gradul maior, iar fratele său, alt siū al ghe-neralului, pod-rolcornic, și Damian Stamatian praporcic în pēghimentul gar delor Ismail, în Petersburg.*

24 Octomvrie aū ales pe Grigorie. Sărbul de l-aū pus chelar și, iscălindu-se toți, m'amū iscălitū la aleagere și eū.

Noemv. 26, Vineri, Imperatrița (*încă e Dumnezeu cu noi*) și toți ministrii, generalii și arhiepiscopii în polăț în bisearecă fiind la zio colegii Sfîntului mare mucenic Gheorghie, prăznuind, la liturghie fiind, aū sosit curieru cu veste bună, precum aū luat cetate Braila, și îndată aū poruncit împărătiasa să facă *molitvă* de mulțămire lui Dumnezeu pentru biruința, și aū alergat la mănăstire după mitre. Iar în mănăstire Duminecă ne-amū îmbrăcat în odăjdî foarte luminate toț iermonachi pentru această biruință, slăvind pre Dumnezeu cu paraclis.

Si Petru Ioanovicî, Turc fiind, bulubașa capetan în Țara Anadolului, la cetate Macra, aū văzut ducând la pierdere pe un negustoriū creștin, iar elū l-aū răpit de la dăinșii și l-aū ascuns, și cu aī săi slujitori i-aū dăruit viase (*sic*), scoțindu-lū dintru acea țară, *prețul 250*; *Turcii n-aū vrut să iea nimic, ci i-aū zis: Du-te, Dumnezeul și Hristosul tău!* La Hotin fiind Turci din Anadol, s'aū întămplat și acest

capetan acolo și, biruindu-să de Moscali și ajungând rob, s'aū botezat, și l-aū dusū la Moscva cetate; și s'aū întâmplat acolo și neguțătoriu, și l-aū cunoscut pe Turcū, și l-aū priimit la sine o lună, la un costū, și i-aū făcut haine; apoi l-aū trimisū la Sanct Peterburgū, la noi iară, 1770, Octomv. 25, la mănăstirea Neava; și i-aū fost zicând negustoriul: Tu ești viața mē. Și, fiind poteaha gata de multe zile, gătită în plațul polăților împărătești, după blagoderenie într'aceastaș zi 26 de seara pân la 12 ceasuri; ca și la molebanie tot aū buhăit cu tunurile, și aū aprins meșteșugurile lor, cu focū alb, verde, roșu, galbinū. Sfintu Gheorghie, Sf. Ecaterina, Sf. Cruce, pagera și altele multe minuni, pe scanduri închipuite le-aū dat focū și mindefișeguri. *Pentru credință (+), pentru biruință și vitejie*

Și prințul Prusului aceste văzându-le, s'aū minunat; bucurându-să, aū foarte lăudat; după aceasta aū fostū comedie cu obraze străine.

La Petersburg, Noemv. 26, 1770, acum de dimineață s'aun primit aici dela feldmareșal graf Romanțov plăcuta știre că la 10 ale acestei luni s'a luat cetatea Brăilei de către armatele M. S. Împărătesii și că garnisoana dușmană aun fugit dintr'însa dincolo de Dunăre. Pentru luarea acestei cetăți a fost trimis generalul-maior Glebov, și aun ținut-o asediată dela 16 Septemvre până la 24 Octomvre. În toată această vreme dușmanul s'a apărat cu putere și făcea dese ieșiri, și garnisoana se întregia mereu cu oști proaspete de dincolo de Dunăre, iar trecerea lor dincoace nu se putea împiedeca. La pomenita zi s'aun încercat să iea cetatea cu asalt, dar, neputînd-o cuceri puterile dușmane, fiind mai mari, și mai aflînd și de înmulțirea lor aun fost siliți să ridice asediul și să se depărteze spre Măxineni și să dea știre generalului feldmareșal. El trimise spre întărire șese, regimente de pedestrași și, între aceste, aun poruncit să se întoarcă fără preget călareși la cetate, ca să-î sperie cu al doilea asediu. Pentru care dușmanul înspăimîntat a lăsat cetatea în mînile oștilor Măriei Sale. Încă

nu se știe ce s'a găsit în Brăila de oștile noastre, nici despre amănuntele lucrului.

1771. Ghenar 1, ce urmează, Împărăteasa a fost nașa lui Macarie, noul creștin, din Turc, la Curte. Sava graful l-a înfiat, neam împărătesc. Petru Ioanovici, Turc creștinat, l-au ospătat pe el la Mitropolie, în conac. Și am mersu eū la curtea împărătească de am văzut pe Pavel Petrovici nasleadnicul cum privia la flueraș și tobe, cu mult norod.

Ghenar, 6 am fost noi în palat cu archierei în odăjdī din oltar; am eșit pe ușa cea împărătiască, preoții cu icoanele. Eū am avut a Sfintului Dimitrie Rostovschii cu cruce pe față, de mult preț fr. (sic). Împărătiasa în Scaunū; era și diadohulū și ministrii, ghenear[i] mulțime era; și așa am mersu prin polăți, la sfințirea apei, la loculū ce să chiamă canal, pe ulicioara cea verde de brazișori, de la polăți păn la Iordan, mulțime de noroade și ostaș, împodobit cu flori și cu aur, cu stiaguri. Era arhiepiscopulū Platon, stropea stiagurile,

zicând: „*Binecurîntarea Sf. Duh*“, apoi iară ni-am întorsă prin palat în bisearecă, și, eșind, am mersă la mănăstire în hinteu, cu diaconi.

Apoi seara au fost poteahă la mănăstire, cu focă.

Ghen. 10. Am auzit pecum au murit de ciună în eparchia Chievului 17.000 oameni, și s'au întins până aproape de Svedă.

11. Am cetit la dascalul Ivan porunca împărătiască *pentru aceea că s'a auzi în Rusia Mică că este boală mare și că nu lasă pe nimenea, doară prin foc și gol.*

În 15, în polățile împărătești am văzut pre Pavel Petrovică diadohu, cum privia la polcū, cum să muștruluia, și zicea cu trimbițele, și cu fluerile, cu tobe, în loculă unde au fost poteaha împărătească. Era și Nichita Ivanovică, grof Panină.

1771, Iunie 9. (Nume de Sirbă și Ruși).

1766, Mai 24. Eram noi hagi în Iafa, la gazda Sf. Apostolă Pentru la a (*sic*), lui

Simon Curălariu casă, și la biserica Sf. Mare Mucenic Gheorghie, unde au fost Căngana și unde au înviat pe Thavita.

1771, Av. 24.

Eliciul rusesc Alexie Mihailorică Obrescov au sosit de undeva, fiind închis de Împăratul turcesc, în cetatea Dimotica, 18 ate luni, și Alexandru Pinis, întâiu dragoman și cancelar, cu care am vorbit, și m'a întrebat unde am fost, și spunea cum a fost el în Țarigrad tălmaciū al ambasadorului rus, totdeauna înmăntea împăratului din Țarigrad; și a fost 8 luni iarăși din loc în loc, în oastea turcească, până la Bender, care acum cu totul este dărîmat de oastea rusească.

Și zicea că e un Țar nou în Eghipet, cu 40.000 de oșteni, cu cari voește să se bată, și se bate cu Împăratul Constantino-polei, și iubește pe creștini foarte, așa că nu face nici o obidă, nici mănăstirilor, nici bisericilor creștine; și cine vrea să plece ori unde, nu-l oprește, și să facă din nou ce va vrea, de oare-ce are mare dragoste și cu Muscali.

1771, Sept. 5. Din Iași au purcesu în lăuntru. Duminică, s'au uspătat la mitropolitul Gavriilū. Lunī a plecat: haina roși poartă, la prosopu se cunoaște de praf (*sic*), de mijloc om, uscătiū, cu colaine, ca un ghegeneral; și popa Leontie tot cu dănsul au fost, și la Demoteca, 18lunī, după ce au scăpat Narchisū din Țarigrad. Denimatiaș terziman, fratele secre., au purces din Iaș la armie, 10, cu Barbul Bucă Sărbul sluj[itor].

15. În Țara-Rumăniască am auzit că au tăiat Moscali 5.000 de Turci.

Sept. 28 au venitū carte de la Rumele precum s'au sculat Arnăuț turci, mai mult de 1000, și pohărăscū orașe și sate, iar Turci cu Greaciī s'au jeluit la Împăratul Țarigradului, și le-au datū voe ca să-ī ucigă pe tot, numai ce vor putea, și s'au unit Turciī cu Greciī. Și, spre aceasta, și de vor veni Moscali, să se plece lor cu toțiī împreună. Așijdire și la slăvitul astrov Sacăiz, și prin alte ostroave, de tălharī să se apere, iar Moscalilor să se închine.

Noem. 21. S'au arătat un somnă pe ceriū, ca un domn de la Răsărit pân la Apus.

1781. Octom. 9. La miezul nopții spre Duminecă s'aū cutremurat pământul foarte tare și groaznic; la cine aū fost talere de cositoriū prin casă, cu mare sunet aū căzut, și candilele tare să legîna, și oameniū umbla șuvăind ca beț. Însă întii aū fost sunet, apoi cutremur ca de trei ori, una după alta, și zîduri încă multe s'au vătămat prin București de acel cutremur.

„Orderū cătră Măria Sa ghegeneralu-maior Carsacovu.“ — Corecturi la un „Cu-vînt cu prilejul molitvei la mormîntul marelui Petru, despre biruința ce a cîștigat o flota rusească împotriva celei otomane pe Marea Neagră, în Iunie 24, 1770“. Apoi „Cartea ce-aū scris împăratul turcescū pentru întărirea păcii cătră Împăratul moschicesc, pe urmă aū scris și Împăratul moschicescū cătră Turcū; carea s'aū scos din niște tretaje tiparnice rusăști, până a

nu să progoră ostile moschicești către Turci“. Parte dintr’o predică.

Iaste un pește anume fote, carele atăta e iubitor de oameni, cât, eșind, șade pe malū afară de să piaptină cu unghile și, de va găsi vre-un om, de multă dragoste îl tot sărută și-l strânge până-l și omoară, apoi plânge mult, și mai pe urmă îl mănăncă de tot.

Și alte „ordere“.

1772 Iun., Iul., Av., Sept. și Oc.

Iar când au fost sesiia de domni moschicești și turcești la Focșani, fiindcă Turcii cerè pace, Moscalii, văzând că ei, cerea toate țările și cetățile ceale luate cu sabia, pân’ la Tunăre, și cele de pe mări așijdire, ca să le dea banī cât de multū, iar Domniū moschicești n’au vrut banī a lua dela Turci, ci aceasta au cerut ca să voiască împăratul turcescū ca să șază unū ghenereal moschicescū în Țari-grad, într’o cetățue, adecă la Sf. Sofie, și să poarte grije de tot norodulū creștinescū, ca să nu-ī supere pre ei Turciū cu ni-

mica, nici haraciū nimic, dela creștini să nu iasă; întru toată stăpânire Țarigradului. Și corăbiile moschicești să umble pre Mare-Neagră și pre Mare-Albă neapărat. Iar acel verhovnicū turcū, trimis al Împăratului, n'aū cutezat a da întru acestū chip pace și s'aū dusū la Țarigrad, iar Împăratul i-aū tăiat capul acelui verhovnic turcū și aū trimis pre altul, mai vreadnicū, din Țarigrad, ca să ceară pace.

1772. Octom. 1, Duminecă seara, la al 2 ceas de noapte, spre Lună pre-*Sfînta Născătoare de Dumnezeū*, fiind luna plină, aū perit de tot, și iar s'aū arătat, știrbă mai de jumătate, și roșie ca sângele, iar știrbirea luni era despre parte Țarigradului, precum era și raza stealiī aceaia, carea s'aū arătat Avgust până în 16 zile, 1769. Și, cum s'aū luat steaoa, îndată s'aū luat și Hotinu cetate și Moldova, cu armele Moscalilor, iar după ce s'aū luat toată țara Moldoviī, la 40 de zile s'aū luat și București, Scaunul Țării-Rumânești, iar după aceasta la Galați Moldoviī, la Dunăre, aū fost 12.000 de viteaji turcești

și câțva pașalii cu ei. Aū lovit noate (*sic*) numai 1000 de Muscali pedestri, 500 Cazaci și volintiri, și i-aū bătut de tot pe Turci. Și, fiindū Domnul Moldovei Costandin Movrocordatū la Galați cu acei Turci, și pe el l-aū luat, de l-aū adus în Iaș. Și s'aū întîlnit cu Grigorie Ghica Voevod, atuncea fiind adus dela București, și aū vorbit amādoi. Mavrocordat Voevod Constantin al Moldovei aū murit, iar Vodă din București s'aū dus cu noi la Sant-Peterburg, și aū avut acolo mare cinste, și aū venit iar la Moldova, la feldmarșal Rumentov cnez, ca pre un bun soveatnicū avāndu-l spre folosul țării.

Apendice.

I.

Dela Dumnezeu vă pohtim spăsănie !,
iară dela noi bucurie și așteptare.

Voao în Hristos fratū și fii bucurie
împreună cu îngerul vă vestescū. Bucu-
rați-vă fraților, etc.

Cea sufletească curvie, etc. [Cele pa-
tru Scaune patriarcale sînt fără Roma.]
Așa și voi prin țara Ardealului și prin
alte țări, precumū părinții voștri și voi
bine știți, cariî sintū acum până la 70 de
anî, într'aceaia vreme era un Athanasie
Mitropolit al Ardealului din Belgrad. Aces-
ta aū eșit din Biseareca Răsăritului și aū
înturat întrū întuneareculū Bisearicii Apu-
sului, în zilele Împăratului Leopold, adecă
s'aū făcut unit cu popistașii și așa, pogo-
rându-să în Ardeal, aū unit pe protopopi
și pe preoți, iară voi poate fi că n'ați știut,
că de cătră voi s'aū tăinuit, numai ce s'aū
arătat ca lupul îmbrăcat în piele de oac.
Urgiia lui Dumnezeu încă i să arăta aces-

tuî Athanasie , ca în scurt îi luară latiniî Mitropoliia, zicând către dansul : „Nu poți fi tu Mitropolit, ce numai episcop, de vreme ce ești într'o credință cu noi ; să te cunoști pre tine de acum înainte supus Mitropolitului nostru al Strigonii“. Și așa au rămas. A doao urgie dumnezeiască : după moarte lui dezgropându-l, l-a găsit întregu afurisit.

După dănsulă au stătat în Scaunul Vlădicesc unu Ioann Potochi, baron, neam din popistaș, știind scrisoare și limba românească, lăsindu-ș barba și mustatale împreună cu părul să crească. Carea după leage lor iaste împrotiva papi, și a beseceii lorū, și svatul lor cel plin de viclesugū, vrând printr'ănsul să vă amăjasca pre voi, precum și diavolul în chipulū său nu putea să amăjasca în raiul pămintesc pre Adam și pre Eva, ci să îmbracă în șarpe... După acesta stătu archiereū Ioanū Clainū de la Sad, neam de Rumănū prost ; pre acesta îl sili papa ca să culce sinexariul vechiū și să șteargă pashaliia, care sfinții părinți la săboriul a toată lume de la Ni-

cheia, prină povățuirea Duhului Sfînt, l-au tocmit să să ție de credincioșii Bîsăricii Răsăritului până în veciu... Iară papa poruncisă ca să ție Rumăniî din Ardial sinaxariulă nou, care l-au fost tocmit Grigorie Papas cu întăleapciunea lui cea din afară, la săboriul de la Trident... Acest Arhiereu Clainu începu însușu a tălcui logofeților săi și, așa tălcuind, căzu pre dănsulă ună cutremur și o groază, pierzându-ș știința minții sale; i să mută gura cătră ceafă; la câteva zile vinindu-șu în fire, hotără întru sine cum că mai multă Unia cu popistașii nu o va ținea și cu prilej va descoperi tuturor, ca toți căți s'au amăgit întru aceaia leage popistășască să iasă, și îndată au început, cu multă credință și cu lacrămî innălțând rugăciuni cătră Dumnezeu. Ca să nu-și lase Dumnezeu norodul său întru acel eres al papii întunecați. Iară Dumnezeu ca un milostiv priimi rugăciunile lor și să arătă sămn pe ceriū o stea cu coadă.

Nu mult trecu, și prin Banatū au intrat în Ardial un călugăr pusnic, anume

Visarion, propovăduindu-vă voao și desco-
perindu-vă voao să eșiți din leage popi-
stășască și să vă țineți creadința lui Hris-
tosu și Sf. Maicii Bisericii a Răsăritulu, prin carea v'ați născut prin svântul Botezū.
Ceī mai mulți ați ascultat propovedanie
aceluī prè-cuvios părintele, pre carele bine-l
știți ce viață sfîntă avea, și însăș popis-
tași, clevetindu-lū, zicea că iaste un amă-
gitoriū și din slujile lui Antihrist. Iară Bi-
seareca Răsăritulu, cu Ioannū Bogoslovul
răspunde popistașilor... Acest pusnic pre
Isus Hristos l-au mărturisit, iată că iaste
duhū de la Dumnedzeū trimis. Și dupa
cum, cu poruncă crăiască scoțând pre acest
pustnic din Ardealū afară, știți că părinții
voștri și dintre voi ați răbdat legături și
temnițe și preste scurt v'ați întorsū iară
la unație cu popistași... Știți că unii v'ați
plecat pentru ca să vă dăruiască deregă-
tori, alții pentru că au fost bogați, unii
pentru sărăciia...

Știți că atuncea Vlădica Clainū au pri-
bejit la Roma, unde să află și astăzi. Era un
Petru Aron, care au învățat la Roma în

9 ani, adăpându-să din izvoarele ereticului papi; au venit în Ardial să ție Scaunul Vlădicescū, adecă vicariș, silindu-să în tot chipul, cu multe feliuri de munci gonind și stricând Bisereaca Răsăritului. Înțelegând Papa cum că acest vicariș bune cursă i-au împletit diavolul înprotiva pravoslaviei, foarte l-au lăudat Papa și, înțelegându-să Papa cu Crăiasa, s'au socotit să pue pe vicarișu acesta Vlădică. Iară Clain Vlădica din Roma n'au vrut să-'șdea Scaunul său altuia fără de judecată și au trimis din Roma carte de afurisanie în Blajū, de s'au cetit înnaintea a tot clerul și norodul în bisearecă, afurisind pre Aronū vicarișulū și pre cei ce vor asculta de elū. Înțelegând Crăiasa și Papa de acestea, la grea pedeapsă au pus pe Vlădica Clainū, vrând să-l omoară cu foame și cu seate, și de mare nevoe și silă au căutat să se prostească, și așa au putut fi vicarișul acesta Vlădică. Acesta încă foarte strica biseareca lui Dumnedzeū, luind putere de la Crăiasa, cu oști și cu tunuri, împreună cu un ghegeneral, Bucovū, umblând

prin tot Ardialulul, stricând cu foc treizeci de mănăstiri; care ceale mai multe era zidite de Domniî țării Moldovei și a Țării-Muntenești. Murind și acest Vlădică Aronul, să află întregul, negru, afurisit, ascuns în bisearecă din coșteiul, de-asupra stranei ceî mari. În locul acestuia, stă al doilea Athanasie, care acesta mai cu asupră goneaște pravoslavia.

Iară Dumnedzeul, așteptând întoarcerea noastră, încă aul mai sculat al doilea proroc, dintr'un sat mic, anume Cioara, pe un cucernicul preot Sofronie, umblând prin tot Ardealulul deașteptându-vă pe voi din întunerecul Papii; și cu toții v'ați sculat lângă leagea și credința pravoslavnică, și atăta creaste și se întăriia pravoslaviia foarte foarte și, cu toți ascultându cuvântulul lui, — nu a lui, ce a lui Hristos — și într'atata erați de fierbinți în dragostea lui Hristos, cât nici de moarte nu băgați seamă... Că știți că părintele Sofronie umbla pretutindenea prin orașe și prin cetăți, și aul trecut nevătămat în Tara-Muntenească. Până și crăiasa întrând în multe

gânduri, au rânduit credincioșii săi ca să vă cearnă ca grăul, să vă aleageți ca nedina din grău; uniî v'ați întorsu întru lumina Bisearicii Răsăritului, iară uniî v'ați pogorât întru întunerecul Bisearicii Apusului... Nicî popistași nicî Greci: (Samariteni. Nicî la ceialaltî, statornicie. Se numesc pentru interese, „ci așa vă numimă nicî calzi, nicî reacî“.) Aceasta încă o știți dintru cei mai bătrâni, cum că țara Ardealului viețuia cu blagosloveniia Maicii Bisearicii Răsăritului, prin sfînta Mitropolie din Țara-Muntenească, și mulți dintre preoții vostri și dintre voi ați trimis, și acumă trimiteți pre fii voștri ca să ia preoția dela arhieriei țării Moldovei și Țării-Muntenești... Iară, deacă să întoarce în Ardealu, toate aceaste de aici le uită și să orbește cu popistașiia... Iată acum cu această a noastră propovedanie a treia oară vă deșteptăm.

... Așa dar vă aduceți aminte că întâi cinstitul protopopul Nicolae dela Balomiră, care au pribegit pentru leage în țara Muscului, pre sine acolo în statulă

său cu toate întâmplările, asuprirea legii și gonirea pravoslaviei de către popistaș înaintea sfinte Împărății purure vrednică de pomenit, Elisaveta Petrovna Alexieviciă, și a sfântului bisearicesc marele împărătesc Sinod și toate jalbele voastre ceale sufletești și trupești întru prea-luminatul condiculu împărătesc cu multă întristare cu neuitare s'au însămnat, care dela acea prea-înnălțată împărăție multe întrăbări prin scrisori către Crăiasa în Beci s'au făcut ca să să părăsească, împreună cu preoții și boeri ei, de asuprire legilor, și tot nu v'ați putut folosi, pentru necredința voastră. Să vă arătăm ce răspunde Crăiasa Împărăției Muscului, cum că nu face silă voao ca să vă uniți, ce voi însuși de voia voastră, și ceia ce ați pățit pe petre (?) nu pentru leage, ce pentru alte fapte reale care să țin datorii judecătorii locului a-i pedepsi.

Și așa să știți cum că la Împărăția Muscului de atunci până acum toate să știu ce să fac prin Ardealu, cari țineți credința și cari nu, și să știți că aproape

iaste, aũ mântuirea voastră, aũ piardere. Auzit-aț întâmplările de acum, cum stre-lucesc ascuțiturile sabiilor Muscului iară pentru leage, că Leașii, fiind popistaș, aũ luat bisearicile noastre în silă, și aũ plecat pre preoții rusești, cățva și rumănești, și i-aũ făcut uniți . . . Acum bate Dumnezeu războiũ pentru norodulũ său. Numai craiulũ leășescũ, pre care l-aũ pusũ Împărăția Muscului, iaste în pace, împreună cu aĩ săi, pentru că s'aũ plecat, iară pre cei neplecați tot prin sabie trecu; așijdi-rea pre toți căți s'aũ plecat papistașilorũ și aũ luat leage lor, nerămăind până în copilul din fașe, iară pre popiĩ cei uniți, împreună cu Jidoviĩ adunându-i într'o casă, prin foc să săvârșescũ; mulți aũ fugit în Moldova, în țara tătărăscă, ca să-și mântuiască viața lor de moarte; dară nici Turciĩ, nici Tătariĩ nu-i priimescũ, ce-i întorc ca pe nește robĩ, dându-i în mână Moscalului . . . Că, cât vor găti prânzul în țara leșască cu Leașii, vor veni să cine și în Ardiial . . . Am deșchis părin-teștile brațele noastră spre cuprindere

voastră, și vă trimitemu privileghii așezate și întărite cu bune temee de statornicie, supt care să vă odihniți trupește și sufletește . . . Însă, de veți rămâne în Ardealu macar uniți, macar neuniți, toată Biseareca, Răsăritulu, adunându-să în 4 locuri, va să vă afurisească și să vă de anathimi . . . Ci, pentru ca să nu dăm seamă înaintea înfricoșatulu județu pentru sufletele voastre, v'am făcut loc de odihnă în pământul carele trăiaște cu blagosloveniia Biseareci Răsăritulu, după cum veț vedea și din copiile preveleghiilor, care cu multă ostăneală și cheltuială voaă vă vestim, și s'au rânduit dela noi om întru toate procopșit, din neamul vostru și din țara voastră într'a căruia mână i-s'au dat dela Împărăția și Creire noastră priveleghiile voastre, cu toată purtare de grije pentru voi. Iară voi cu multă înțelepciune și credincioasă inimă pre acești oameni, cari vă aduc voaă această milă, bine să-i cinstiți, și să-i povețuiți, și aceste privileghii mai cu plăcere va fi lui Hristos a sta soare în loc decât aceste să nu să propoveduiască la

tot norodul prin Ardealu. Și cine s'are atinge numai cu gând rău cătră acește privelegii, să pățască trămurare lui Cain, urgiia lui Arie, spănzurare Iudiî, și să fie blestemat cu toată casa lui... Din tot săborul nostru, dat în luna lui Iunie in 6 zile, anul 1768.

II.

Prea-luminate Măria Ta graf. Dăm laudă prea-puternicului Dumnezeu, carele ne-au învrednicitū a vedea aceasta slăvită și în toată lume vestită cetate, cetate, zicū, împărătiască, sfîntă și pravoslavnică, și încă avem a ne mai lăuda pentru că am văzut și fețe luminate, cu bunătăți împodobite, dintru carele una iaste a Măriei Tale luminată și de streinî tocma mângăitoare față. Decî dară, acum, fiind-că cu ajutorul lui Dumnezeu către dorita a noastră patrie a merge cugetămū, lăsămū pentru ceale priimi [te] aiciū dela Măriile Voastre faceri de bine, ca un zelocă (*sic*) cea de pururea cătră Dumnezeu pentru îndelungata și fericita a Mării Tale viață și pentru a toatei

Prea-luminatei Casii Mării Tale fericire,
iare până vom trei datori vom fi a o
face rugăciune. Priimește pentru aceeaia,
pre-luminate Măria Ta graful, smerită
de la streini închinăciune . . .

Eū netrebnicul Hagi popa Mihailă
Popovici din cetate Temișvarului; 1771,
Fev. 25.

